

Είκοσι αυτοδιοικητικές (και όχι μόνο) σκέψεις και προτάσεις

του Γιάννη Πανούση*

1. Αυτή την περίοδο η περιρρέουσα πολιτική ατμόσφαιρα **δεν είναι ιδιαίτερα «υγιής»**: Η σκανδαλολογία και η διάχυτη, σε όλα τα επίπεδα, διαφθορά μολύνουν το κλίμα κι επηρεάζουν έμμεσα τις απόψεις των ψηφοφόρων. **Προς ποια, όμως, κατεύθυνση;** Οι πολίτες στις αυτοδιοικητικές εκλογές θα τιμωρήσουν αυτούς που διαμορφώνουν τους όρους του πολιτικού παιχνιδιού και κερδοσκοπούν μέσω της διαπλοκής **ή** θα υποταχθούν και πάλι στις -χωρίς αντίκρισμα- υποσχέσεις για «καλύτερες μέρες»; Σ' αυτό το **δίλημα** των πολιτών κανένα κόμμα και κανείς δημοσκόπος δεν μπορούν ν' απαντήσουν προκαταβολικά.

2. Η απόφαση για το **ποιον** θα ψηφίσουν την Κυριακή 15 Οκτώβρη θα αιωρείται για πολλούς ανάμεσα στις κομματικές εντολές («γραμμές», πειθαρχία, πελατειακά δίκτυα) και την εκτίμησή τους για την προσωπικότητα, τη δράση και την ιστορία των υποψηφίων. Ας **ελπίσουμε** ότι θα επικρατήσει η δεύτερη εκδοχή.

3. Το τελικό αποτέλεσμα (ιδίως αν κριθεί από την πρώτη Κυριακή) θα είναι μια «επιτυχία» του **οριζόντιου πολιτικού και μιντιακού κατεστημένου** της χώρας και όχι των υποψηφίων. Με αυτή τη διαπίστωση δεν θέλω σε καμία περίπτωση να μειώσω την προσωπικότητα όλων των υποψηφίων, αλλά να υπογραμμίσω το

γεγονός ότι στο «παιχνίδι των ψήφων» κυριαρχούν οι (κε)καλυμένοι παίκτες.

4. Το *κρίσιμο ερώτημα* που θέτουν οι νομαρχιακές/δημοτικές εκλογές είναι αν επιτρέπεται το δημόσιο συμφέρον να ταυτίζεται με τις κομματικές ανάγκες της στιγμής.

Οι θεσμικές αρρυθμίες των ΟΤΑ, οι μεταλλάξεις των τοπικών αρχόντων σε υπόγειους/αδιαφανείς οικονομικούς πόλους εξουσίας, η εκποίηση της ιστορικής/πολιτιστικής κληρονομιάς στο όνομα της τουριστικής (υπ)ανάπτυξης, οι περιορισμοί των ελευθεριών (στις ακτές, στις θάλασσες, στα πάρκα), η κάλυψη κυκλωμάτων παροχής υπηρεσιών στους πολίτες επ' ανταλλάγματι (π.χ. άδειες προς μετανάστες), όλα αυτά και άλλα τόσα υποχωρούν μπροστά στην *πολιτική πίεση* «να βγει ο δικός μας». Το παν είναι (για τη δόξα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης!) να κρύψουμε καλύτερα τα ελαττώματά του, να φροντίσουμε το επικοινωνιακό αμπαλάζ και να παρουσιάσουμε το ετοιμοπαράδοτο προϊόν ως το καταλληλότερο στις σημερινές συνθήκες.

Media που αναφέρονται συχνά-πυκνά στην κρίση της πολιτικής στην Ελλάδα προβάλλουν θετικά τα παραπάνω πρότυπα «λόγω δεσμεύσεων». Πώς, όμως, γίνεται από τη μια να ισχυρίζεσαι ότι μάχεσαι για το καλό της χώρας και από την άλλη να υποστηρίζεις συνειδητά αυτούς που μόνο για το καλό της παρούσας τους νοιάζονται; Υποκρισία ή σχιζοφρένεια ή διαπλοκή;

Στη μέχρι τώρα προεκλογική εκστρατεία μπορεί κανείς να εντοπίσει τρία τουλάχιστον τέτοια φαινόμενα.

1. *Τον γενικευμένο εκφυλισμό του «σεμνά και ταπεινά» σε όλες τις εκφάνσεις των περισσοτέρων υποψηφίων. Τι αυτοδιοικητικό νόημα έχει να χαιρετάει ο ένας τον άλλο, ο καθείς από έναν υπουργό, όλοι μαζί και με φλας την Εκκλησία (θυμίζω πως είναι οι ίδιοι που πριν από χρόνια «απετάξαντο το Ιερατείο»); Τι πολιτικό παράδειγμα δίνουμε όταν χαιρόμαστε για τις μετεγγραφές (λες και πρόκειται για ποδοσφαιρικό τουρνουά) ή διαγκωνιζόμαστε ποιος θα πάρει τα πιο λαμπερά ονόματα (πίστας, λίστας ή νύστας); Τι ιδεολογικό μήνυμα περιέχει το κοινό χαμόγελο ανθρώπων που επί τέσσερα χρόνια υβρίζονταν και αλληλοκατηγορούντο και τώρα διά μαγείας μονοιάσανε; Η άποψή μου είναι ότι πρέπει ν' αφήσουμε τους υπόλοιπους θεσμούς έξω από τις προεκλογικές φανφάρες. Ο σεβασμός στους θεσμούς και στους θεματοφύλακες πρέπει να είναι σταθερή θέση και αντίληψη, και όχι αποτέλεσμα συγκυριακού επικοινωνιακού marketing. Όποιος πιστεύει, εκτιμάει και σέβεται Εκκλησία, Δικαιοσύνη, Παιδεία, ΜΗΚΥΟ το δείχνει με την καθημερινή του δράση και δεν περιμένει ένα μήνα πριν τις εκλογές να του 'ρθει η «θεία επιφοίτηση».*
2. *Τους επαγγελματίες παραμυθάδες της παροχολογίας. Δεν νομίζω ότι συνιστά ένδειξη πολιτικού πολιτισμού το να έρχεται ο (κάθε) υποψήφιος και να τάζει λαγούς με πετραχήλια στους «αφελείς ιθαγενείς ψηφοφόρους». Το τρίπτυχο «Προγραμματισμός – Απολογισμός – Αξιολόγηση» δεν μπορεί να γίνεται με την απλή καταλογογράφηση έργων ή με την καταγγελία ότι κανένα έργο δεν έγινε, ούτε με την μελλοντική και αβέβαια παραπομπή του θέματος σε συνολική ανατροπή του κοινωνικού συστήματος. Ο λαός πρέπει να γνωρίζει εκ των προτέρων τι ψηφίζει (κι όχι απλώς ποιον ψηφίζει) και να μπορεί εκ των υστέρων να καταλογίζει ευθύνες σ' αυτούς που δεν τήρησαν τις υποσχέσεις τους, είτε εξελέγησαν είτε όχι. Ούτε γενικά υπεύθυνοι υπάρχουν (οι οποίοι φταίνε από χέρι για όλα) αλλά ούτε και γενικά ανεύθυνοι (οι οποίοι ποτέ δεν φταίνε για τίποτα). Πρέπει, επιτέλους, ή να «φορολογούνται» τα ψεύτικα λόγια των πολιτικών ή - το ορθότερο- να περιορίσουμε σε δύο τις θητείες των δημάρχων, νομαρχών κ.λπ. και σε τρεις τις θητείες των αντίστοιχων συμβούλων. Η ελληνική πολιτική σκηνή δεν πρόκειται να ανανεωθεί όσο οι ίδιοι οι άνθρωποι λένε τα ίδια πράγματα (και βέβαια πράττουν τα αντίθετα).*

3. *Τους επιδοτούμενους*
«δολιοφθορείς» της δημοκρατικής διαδικασίας. Όπως δεν είναι νοητό να υπάρχει δημοκρατική συμμετοχή των πολιτών χωρίς (εν)αλλαγή προσώπων, έτσι και δεν είναι ανεκτό ορισμένοι δημοσιογράφοι ή και ΜΜΕ να αναλαμβάνουν εργολαβικά να αλλοιώνουν την πραγματικότητα και να παρουσιάζουν ένα «εικονικό θέαμα εντυπώσεων». Θεωρώ αυτονόητη την ελευθερία του Τύπου να υποστηρίζει και να προβάλλει τις θέσεις όποιου υποψήφιου θεωρεί καλύτερο. Αλίμονο αν στις δημοκρατίες κυριαρχούσαν μονόδρομοι, προσωπολατρίες, κατευθυνόμενη ενιαία ενημέρωση. Για να έχουμε όμως αυτές τις ελευθερίες, θα πρέπει τα Media να τηρούν τους κανόνες του «δημοκρατικού» παιχνιδιού που είναι ακριβώς να σέβασαι και να μη παραποιείς τις απόψεις των άλλων (αυτών δηλαδή που δεν υποστηρίζεις). Ούτε ο δογματισμός, ούτε ο άκρατος κομματισμός, ούτε οι δημόσιες σχέσεις μπορούν να κατισχύσουν της συνταγματικής αρχής της πολυφωνίας, της αντικειμενικής ενημέρωσης και του δικαιώματος των πολιτών να μαθαίνουν την αλήθεια. Ο αποπροσανατολισμός και τα μισόλογα ή τα μισοψεύδη δεν τιμούν κανέναν και λειτουργούν ως boomerang.
- Όσοι πάντως έχουν επιλέξει τέτοιες ολισθηρές ατραπούς θα πρέπει να ξαναδιαβάσουν ιστορία για να θυμηθούν τη μοίρα που επιφυλάσσει ο καθόλου αφελής ελληνικός λαός σε όσους επιχειρούν να ντύσουν τους «γυμνούς βασιλιάδες» με χάρτινα (ή γυάλινα) ρούχα.
- Η δημοκρατία έχει **κανόνες**. Οι εκλογές εκτός από το αποτέλεσμα δικαιώνονται -ως γιορτή της δημοκρατίας- και από τη **διαδικασία** (ισότιμη πρόσβαση στα ΜΜΕ, πλήρης ενημέρωση των πολιτών, ισηγορία κ.ο.κ.).
- Αυτοί -από τους ανθυποψήφιους και από τους κομματικούς μηχανισμούς- που ανέχονται την **κατάφωρη παραβίαση** της συνταγματικής πολυφωνίας (επειδή στη φάση αυτή τους συμφέρει) πρέπει να γνωρίζουν ότι το σύστημα αυτό (επειδή δεν έχει **ούτε** ιδεολογία **ούτε** ηθική) σύντομα θα στραφεί (και) εναντίον τους.
5. Η αιρετή Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση θα έπρεπε να συγκροτεί *λειτουργική ενότητα* με την κεντρική διοίκηση, να μην υπάρχουν στεγανά, να μην αναπτύσσονται *πελατειακές σχέσεις*, ώστε να εξυπηρετείται καλύτερα το τοπικό/περιφερειακό δημόσιο συμφέρον, να ασκούν οι πολίτες ακώλυτα τα δημοκρατικά τους δικαιώματα και να καθίσταται αποτελεσματικός ο κοινωνικός έλεγχος.

Η Αυτοδιοίκηση ως *πολιτικός, διοικητικός, αναπτυξιακός* μοχλός θα έπρεπε να συμπράττει οριζόντια και ισότιμα με την κεντρική διοίκηση στη λήψη σημαντικών αποφάσεων και ως *σπονδυλική στήλη της δημοκρατίας* θα έπρεπε να εγγυάται τον ελεύθερο, άμεσο και συνεχή διάλογο της πολιτικής με την κοινωνία.

Αντ' αυτών διαπιστώνουμε *από το μια* το Κράτος να συνεχίζει να εναγκαλίζεται ασφυκτικά την αυτοδιοίκηση (ιδίως μη παρέχοντάς της τα μέσα για να παίξει τον κρίσιμο ρόλο της) κι *αφετέρου* πολλές «τοπικές διακυβερνήσεις» να διαμορφώνουν κλειστά κυκλώματα και να προβαίνουν σε αθέμιτους συμβιβασμούς και συμφωνισμούς.

Η *ευθυνοφοβία, η αδράνεια, η αποφυγή ελέγχου, η μη δημοκρατική νομιμοποίηση* των αποφάσεων ακόμα και η *έλλειψη ήθους* «στη διαχείριση των κοινών» (*res publica*) χαρακτηρίζουν πολλές φορές και «τοπικούς άρχοντες», οι οποίοι στο όνομα ενός κακώς εννοούμενου κομματικού ή τοπικιστικού συμφέροντος καταστρατηγούν και παραβιάζουν τις *βασικές αρχές* της ισοπολιτείας, ισονομίας, χρηστής διοίκησης, διαφάνειας, δημόσιας συζήτησης και κοινωνικής συμμετοχής.

Σήμερα συναντάμε ακόμα και στην Τοπική Αυτοδιοίκηση αντιλήψεις *προεδρικής διακυβέρνησης* (δήμαρχος, νομάρχης), η οποία συχνά αρνείται την όποια πολιτική ευθύνη και τον όποιο κοινωνικό έλεγχο και δεν υπηρετεί τα καθημερινά δικαιώματα

των δημοτών στην πόλη και στην ποιότητα ζωής.

Υποστηρίζουμε τη *Δημοκρατία της εγγύτητας*, την τοπική δημοκρατία, τη δημοκρατία στη μικροκλίμακα της κοινωνίας και των κοινωνικών κινήματων.

Πρέπει να *επαναπροσδιορίσουμε* μέσα και στόχους, να *καθιερώσουμε* νέους τρόπους προσέγγισης των πολιτών με τους επιλεγμένους άρχοντες, να *ενθαρρύνουμε* τις κοινωνικές συμμαχίες και την κοινωνική συναίνεση, να *κατοχυρώσουμε* τη διαρκή δημοκρατία, να *αποσυγκεντρώσουμε* ακόμα και τις αυτοδιοικητικές αρμοδιότητες, να *υιοθετήσουμε* δημόσιες συμπεριφορές που αυξάνουν την εμπιστοσύνη των πολιτών, να *συνδιαμορφώσουμε* τους όρους επίλυσης των προβλημάτων έξω από αρτηριοσκληρωτικούς ή γραφειοκρατικούς μηχανισμούς, να *σχεδιάσουμε* μια πολιτική των πόλεων που θα διευρύνει τη δημοκρατία της εγγύτητας.

Δεν νομίζουμε ότι κανείς μπορεί να διαφωνήσει επί της αρχής «*δήμοι ισχυροί βιώσιμοι*». Όμως ο Καποδίστριας θα δικαιωθεί εφόσον διαμορφώσει διακοινοτική συνείδηση (συνείδηση του όλου και όχι του μερικού και ατομικού).

Τα αιτούμενα είναι:

- Απλή αναλογική για γνήσια εκπροσώπηση της λαϊκής θέλησης.
- Πραγματική αυτο-διοίκηση (οικονομική και διοικητική).
- Διεύρυνση των αρμοδιοτήτων ως προς το περιεχόμενο των «τοπικών υποθέσεων».

Η Υπερνομαρχία για να δικαιώσει την ύπαρξή της πρέπει ν' αποκτήσει *αποκλειστικές αρμοδιότητες* υπερτοπικού χαρακτήρα, όπως σε ζητήματα ασφάλειας των πολιτών, κοινωνικής πολιτικής και περιβάλλοντος.

Δεν πρέπει βέβαια να ξεχάσουμε ούτε τις χαμένες ευκαιρίες και τις στρεβλώσεις του κοινωνικού κράτους που ζήσαμε τα τελευταία 20 χρόνια με όλες τις κυβερνήσεις, ούτε την κατασπατάληση του εθνικού πλούτου με τα ρημαζόμενα σήμερα ολυμπιακά έργα.

Πιστεύω ακράδαντα στη δύναμη της εμπιστοσύνης, στην ανάγκη να εκφραστούν όσοι δεν θέλουν να μπουκ στα «λουκία» των μεγάλων Αυλών, στα μαθήματα ηθικής που συχνά δίνει ο λαός στους αλαζόνες και εξουσιομανείς. Σ' αυτήν την επικοινωνία συν-ανθρώπων και συν-πολιτών δεν πρέπει να μείνει κανένας απέξω, ό,τι και να ψηφίζει στις βουλευτικές εκλογές. Στην κοινωνία της διακινδύνευσης και της επιτήρησης, οφείλουμε ν' απαντήσουμε με την κοινωνία της *υποστήριξης* και της *κοινής ζωής*, πυρήνας της οποίας θα 'ναι πάντα οι τοπικές κοινότητες.

6. Το *αυτοδιοικητικό μήνυμα* (για να μην ξεχνάμε για ποιον θεσμό ψηφίζουμε) είναι δήμοι και νομαρχίες θεσμικά ενισχυμένοι, σταδιακά αποκοπτόμενοι από τον ομφάλιο λώρο (ή και τον οικονομικό εναγκαλισμό του Κράτους), υπεύθυνοι και υπόλογοι απέναντι στους πολίτες (και όχι στα κόμματα).

Το *κοινωνικό μήνυμα* είναι ότι οι τοπικές κοινωνίες θέλουν να βελτιώσουν την

ποιότητα της (καθημερινής) ζωής τους και να ενισχύσουν τους δεσμούς φιλίας και αλληλεγγύης που θα κρατήσουν ζωντανή την κοινωνική συνοχή της γειτονιάς και της παρέας.

Το *πολιτικό μήνυμα* είναι ότι δεν νοείται δημοκρατικό πολίτευμα χωρίς ενεργητική, συνεχή και αγωνιστική συμμετοχή των πολιτών (με δημοψηφίσματα και άλλες πρωτοβουλίες) και χωρίς εναλλαγή των προσώπων που κατέχουν δημόσια αξιώματα. Το πολιτικό μήνυμα αναφέρεται στον πολίτη, στην πόλη, στον πολιτισμό και στο περιβάλλον και δεν εκπέμπεται για να επιχαιρόνται οι κομματικοί μηχανισμοί.

7. Οι επτά άξονες των προτάσεών μας:

1. Θεσμική αποσαφήνιση της Υπερνομαρχίας με αποκλειστικές και αποφασιστικές διατοπικές αρμοδιότητες. Πλήρης εκσυγχρονισμός των υποδομών και των υπηρεσιών που αφορούν την εξυπηρέτηση των πολιτών.
2. Αναβάθμιση της ποιότητας ζωής μέσα στο Λεκανοπέδιο (μέτρα για το κυκλοφοριακό, τα απορρίμματα, τους ελεύθερους χώρους, το πράσινο, το περιβάλλον γενικότερα). Οι απόψεις του Αντ. Τρίτση εξακολουθούν να εμπνέουν.

3. Ενίσχυση των δικτύων Υγείας, Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού, Εθελοντισμού, και διάθεση χώρων και πόρων για τις πρωτοβουλίες των νέων, τις ανάγκες των ατόμων με προβλήματα.
4. Επένδυση στην κοινωνία της γνώσης, την καινοτομία, τη σταθερή εργασία, την βιώσιμη και ανθρωποκεντρική ανάπτυξη.
5. (αν και πρώτο σε αξία) Η προστασία και κατοχύρωση των δικαιωμάτων όλων των κατοίκων, η ισότητα και η ισοπολιτεία, η συνδρομή στους αδύναμους, η στήριξη της οικογένειας, της γυναίκας, του νέου, της τρίτης ηλικίας του ξεχασμένου και φοβισμένου συμπολίτη μας.
6. Ίδρυση Τράπεζας της Αυτοδιοίκησης (ιδέα του αείμνηστου Γ. Γεννηματά και του Μ. Γλέζου) προκειμένου οι επενδύσεις να ελέγχονται από την ίδια.

Όλα δε τα παραπάνω, και πολλά άλλα, θα γίνονται με συλλογικότητα, διαφάνεια, ισονομία, χρηστή διοίκηση και βέβαια κοινωνική λογοδοσία.

8. Το κυριότερο πρόβλημα είναι η συντεταγμένη *τεσσάρων* άλλων

προβλημάτων (και κυρίως η μη ορθή μέχρι σήμερα διαχείρισή τους):

- Χωροταξική, οικιστική, πολεοδομική αναρχία.
- Περιβαλλοντική υποβάθμιση.
- Πολιτισμική και κοινωνική αμηχανία.
- Επιβάρυνση της καθημερινότητας.

Αν στα παραπάνω προσθέσουμε ευρύτερα προβλήματα όπως η ανεργία, η ανασφάλεια, η έλλειψη εμπιστοσύνης στους θεσμούς (και στους πολιτικούς), αντιλαμβανόμαστε το μέγεθος της ευθύνης όσων ασχολούνται με τα κοινά.

Προσωπικά, (και) ως νομικός, είμαι υπέρ των θεσμικών προβλέψεων και δεσμεύσεων. Όμως το πρόβλημα δεν είναι στη χώρα μας η ύπαρξη νόμου αλλά η πιστή, ορθή και απαρέγκλιτη εφαρμογή του από όλους (Πολιτεία και πολίτες). Άρα ας πιστέψουμε στην αξία της προστασίας του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, ας οργανώσουμε εθελοντικές ομάδες, ας μην ψηφίσουμε δημάρχους, νομάρχες, βουλευτές που τα περιφρονούν και μετά βλέπουμε τα του νόμου.

9. Συχνά η Υπερνομαρχία «χρησιμοποιείται» από τα κόμματα ή τους υποψηφίους για την επίτευξη άλλων στόχων άσχετων με τις (μη) αρμοδιότητες του υπερνομάρχη. Πρόκειται, δηλαδή, για έναν αδύναμο θεσμό με δυσανάλογη πολιτική σημασία. Μόνο αν συμβούν -στο πλαίσιο της αναθεώρησης του Συντάγματος- όσα σημειώσαμε παραπάνω, αξίζει να παραμείνει και να λειτουργήσει

αποτελεσματικά η Υπερνομαρχία.
Διαφορετικά, πρέπει η Πολιτεία να έχει το θάρρος να την καταργήσει.

10. Ο σημερινός ρόλος της Υπερνομαρχίας *δεν έχει* καμία σχέση με τον κορμό της αυτοδιοίκησης. Πρόκειται για έναν «φυτευτό», άνευ περιεχομένου ουσιαστικού, θεσμό ο οποίος (εξ)υπηρετεί πολιτικά, κομματικά και άλλα συμφέροντα. Η Υπερνομαρχία θ' αξίζει τον κόπο να διατηρηθεί μόνον αν της δοθούν (και μέσω της συνταγματικής αναθεώρησης) *κρίσιμες διατοπικές αποφασιστικές αρμοδιότητες* όπως: (1) η ασφάλεια των πολιτών, (2) η κοινωνική πολιτική (3) η προστασία του περιβάλλοντος. Διαφορετικά, ο υπερνομάρχης θα είναι ένας απλός «κηπουρός».

11. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει και θα έχει πάντα τον ρόλο που της προσδίδει η κοινωνία των πολιτών και ο κάθε πολίτης ξεχωριστά. Αν η *ενεργός τοπική κοινωνία* εκχωρεί τις ελευθερίες και τις πρωτοβουλίες σε τοπικούς άρχοντες, τότε και αυτοί με τη σειρά τους θα την εκχωρήσουν στα κόμματα και στο Κράτος, με συνέπεια η Τοπική Αυτοδιοίκηση να *ετεροδιοικείται*.

12. Πρέπει ν' αποφασίσουμε, επιτέλους, αν επιθυμούμε *αποκεντρωμένη ανεξάρτητη αυτοδιοίκηση* ή έμμεση (κρατική) αποσυγκέντρωση υπηρεσιών. Αν επιλέγουμε την πρώτη εκδοχή, τούτο σημαίνει (1) δημιουργία ισχυρών καποδιστριακών δήμων (2) αλλαγή των περιφερειών της χώρας (3) εκλογή «περιφερειάρχη» με ρόλο συντονιστικό, εποπτικό αλλά και αποφασιστικές

διατοπικές αρμοδιότητες (4) αποσαφήνιση αρμοδιοτήτων Κράτους, περιφερειάρχη και Δημοτικών Αρχών χωρίς συγχύσεις, συναρμοδιότητες και επικαλύψεις.

13. *Δεν χρειάζονται τρεις βαθμοί.* Αν ενισχύσουμε τον πρώτο βαθμό και επανεξετάσουμε τον αριθμό των περιφερειών, δεν θα έβλαπτε να καταργήσουμε τον νομάρχη (ο οποίος, ως γνωστόν, έχει πολλές θεσμικές -και όχι μόνο- τριβές με τους βουλευτές του νομού).

14. Η ισονομία, η χρηστή διοίκηση, η διαφάνεια, η λογοδοσία, ο κοινωνικός έλεγχος συνιστούν απαραίτατες αρχές λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης και *συμβόλαιο τιμής* για όσους αναλαμβάνουν δημόσια αξιώματα. Συνεπώς, το ζήτημα δεν πρέπει να τίθεται από την πλευρά της διαφάνειας, αλλά από την πλευρά της *δυνατότητας* (υποδομή, ειδικό προσωπικό κ.λπ.) των ΟΤΑ να αντεπεξέλθουν σε τέτοιες διαδικασίες. Όσον αφορά τα πελατειακά δίκτυα των δημάρχων και νομαρχών, θέλω να ελπίζω ότι είμαστε στην ευρωπαϊκή Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα και έχουν οριστικά ξεπεραστεί τέτοια «κόλπα».

15. Είμαι *υπέρ* των τοπικών πρωτοβουλιών (τοπικά δημοψηφίσματα, συλλογή υπογραφών κ.λπ.) *υπό έναν όμως απαραίτατο όρο:* ότι δεν θα είναι (τηλε)κατευθυνόμενες ή «καπελωμένες» από τα κόμματα. Επειδή όμως ζούμε σε μια χώρα όπου όλοι γνωρίζομαστε, όπου υπάρχουν πολλών ειδών σχέσεις (τοπικιστικές, φιλικές, οικονομικές, συγγενικές κ.λπ.) κι *επειδή* δεν έχουμε

παράδοση/κουλτούρα στην ελεύθερη βούληση και δράση της κοινωνίας των πολιτών, θα πρέπει οι διαδικασίες αυτές να τεθούν σε εφαρμογή *σταδιακά*, να εποπτεύονται από Επιτροπή της Βουλής (ως προς την «αξιοπιστία» τους και τη συμβατότητά τους με το Σύνταγμα και τους νόμους) και να αξιολογήσουμε την όλη λειτουργία/απόδοσή τους στο τέλος της τετραετίας.

16. Δεν υπάρχουν μαγικές λύσεις. Αρχικά χρειάζεται *θετικό κλίμα εμπιστοσύνης*. Αν αυτό -με ευθύνη πάντοτε των πολιτικών- δεν έχει καλλιεργηθεί, όλα τα άλλα δεν έχουν σημασία (ή απλώς λειτουργούν κατά τύπου και όχι ουσιαστικά).

Συνοδευτικά προτείνουμε:

- Τοπικά δημοψηφίσματα (για κρίσιμα ζητήματα).
- Ενίσχυση τοπικών πρωτοβουλιών (κοινωνία πολιτών).
- Δίκτυο Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.
- Συνεχή διάλογο με τα κινήματα.
- Έμπρακτη απόδειξη των δεσμών αλληλεγγύης και υποστήριξης αδύναμων.

Υπενθυμίζω, οι στόχοι μας είναι:

- μια τοπική κοινωνία συμ-πολιτών συν-ανθρώπων που γνωρίζουν και νοιάζονται ο ένας για τον άλλο,
- μια τοπική κοινωνία των πολλών χρωμάτων, φωνών, πολιτισμών με αμοιβαίο σεβασμό και κατανόηση,

- μια τοπική κοινωνία που αναπτύσσεται ισόρροπα και ήπια μέσα σε συνθήκες ισότητας ευκαιριών, αλληλέγγυας οικονομίας και οικολογικής ευαισθησίας,
- μια τοπική κοινωνία ανοιχτών θυρών, φιλικών γειτονιών, ασφαλών σχολείων, ξέγνοιαστων χώρων αναψυχής,
- μια τοπική κοινωνία δημιουργίας, δρωμένων, φαντασίας, συνάντησης, προβληματισμού, προτάσεων,
- μια τοπική κοινωνία δίχως άρχοντες και αρχόμενους, αλλά με αίσθηση συν ευθύνης, σχέδιο και προγραμματισμό και βέβαια λογοδοσία όλων προς όλους.

Τα μέσα μας:

- να πείσουμε (με την ειλικρίνεια λόγων και έργων),
- να κινητοποιήσουμε (με το σχέδιο δράσης μας),
- να ευαισθητοποιήσουμε (με την προσφορά στις ευάλωτες ομάδες των συνανθρώπων μας),
- να συμμετάσχουμε (σε κάθε εκδήλωση τοπικών πρωτοβουλιών),
- να ενθαρρύνουμε (την κριτική ακόμα κι αν στρέφεται εναντίον των προτάσεων μας),
- να μη διαχωρίσουμε (με χρηστή διοίκηση, διαφανή διαχείριση,

κοινωνική ευαισθησία, χωρίς αυλές και κυκλώματα),

- να μην επιβαρύνουμε (με κυκλοφοριακό χάος ή φορολογικά τρικ).

Σε μια μικρή χώρα όπως η Ελλάδα, η οποία δεν έχει αναπτύξει δομές και θεσμούς εθελοντισμού και κοινοτικού πνεύματος, πολλές φορές τα ζητάμε όλα από το κράτος (το οποίο την ίδια ώρα τα καταγγέλλουμε ως ανίκανο ή διεφθαρμένο), πολύ λίγο πιστεύουμε στην κοινωνική συλλογική αποτελεσματικότητα (θεωρούμε ότι ο συνδικαλισμός έχει ενταχθεί στο «κατεστημένο» και συχνά προτιμάμε τη μικρή ατομική επιβίωση από τα μεγάλα οράματα και τα ρίσκα.

Αυτό το κεντρικό ζήτημα και ερώτημα θέλει ευρύ δημόσιο διάλογο για να εξηγηθεί και να αντιμετωπισθεί.

17. Υπάρχει όμως η θετική Ελλάδα. Υπάρχουν ενεργοί πολίτες. Υπάρχουν εραστές των ονείρων. Δεν μένει παρά να επιλέξουμε αυτούς που έχουν τέτοιες αντιλήψεις και πρακτικές για να αναλάβουν τις ευθύνες (και όχι τις εξουσίες) της Αυτοδιοίκησης.

18. Κεντρικό μας σύνθημα είναι:

Γίνε ενεργός πολίτης.

Το σύνθημα αυτό συνοδεύεται και από τον στόχο:

Συναγωνιστές για μια κοινωνία εμπιστοσύνης.

Το σύνθημα, το μήνυμα αλλά και η φιλοσοφία μας είναι αυτή ακριβώς η στενή

σχέση Ενεργού Πολίτη και Κοινωνίας, η οποία μπορεί να επιτευχθεί με ένα μόνο τρόπο: με την εμπιστοσύνη.

Αυτό νομίζω ότι λείπει από την πολιτική ζωή του τόπου, το κλίμα εμπιστοσύνης που συνοδεύεται από τις εγγυήσεις οι οποίες απορρέουν από την ιστορία, τη γνώση, τη δράση των προσώπων που την επικαλούνται. Γι' αυτό μάς χρειάζεται η δύναμη της ψήφου των ενεργών συμπολιτών μας. Για να αποδείξουμε ότι η εμπιστοσύνη δεν είναι μια κυριακάτικη επιλογή, αλλά μια συνεχής/συνεπής διαδικασία κοινής πορείας.

19. Το μήνυμά μας: «Η ευτυχία των ανθρώπων και η ποιότητα της ζωής των πολιτών εναπόκεινται στους ίδιους καθώς μέσω της δημοκρατικής συμμετοχής, της ενεργοποίησης, της συνευθύνης και του ελέγχου μπορούν να προστατεύουν την πόλη τους χωρίς φόβο και χωρίς πάθος από οποιονδήποτε καταπατητή ή καταχραστή των δικαιωμάτων τους».

20. Οι Ενεργοί Πολίτες υπόσχονται να συνδέσουν το σύνθημα «Σκέψου πλανητικά. Δράσε τοπικά» με την ενδυνάμωση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, με τη διαπολιτισμική επικοινωνία, με την κατάργηση αποκλεισμών, με ένα σύγχρονο κοινωνικό συμβόλαιο, η υπογραφή του οποίου θα γίνει πρώτα στις τοπικές κοινωνίες. Αν πιστεύεις ότι Αξίζει να συμβεί, στήριξε τους Ενεργούς Πολίτες.

Δώσε μας δύναμη για έναν Οκτώβρη Νίκης και για μια τετραετία ανανέωσης λόγου και έργων.

Greek Politics Journal (GPJ), VOLUME IV, Elections 2006

Για τον πολίτη που δεν ξεχάσαμε και για
την πόλη που αγαπάμε.

* Ακαδημαϊκός, υποψήφιος Υπερνομάρχης
Αθηνών-Πειραιώς, επικεφαλής του Συνδυασμού
«Ενεργοί Πολίτες».